

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 3291/24

לפני:

כבוד השופט דוד מינץ
כבוד השופט אלכס שטיין
כבוד השופטת גילה כנפי-שטיינץ

המבקשים:

1. אמיר כהן
2. קרן כהן

נגד

המשיבים:

1. עו"ד אמירה נהיר – נאמנת
2. הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי
– מחלקת ערעורים

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו (השופטת א' לושי-עבודי) מיום 19.2.2024
ברחד"פ 6107-02-24

בשם מבקש 1:

עו"ד אודי קליפי

בשם מבקשת 2:

עו"ד דיאנה זפרני

בשם משיבה 1:

בעצמה

בשם משיב 2:

עו"ד חיים זקס

פסק-דין

השופט דוד מינץ:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופטת א' לושי-עבודי) מיום 19.2.2024 ברחד"פ 6107-02-24 במסגרתו נדחה ערעור
על החלטת בית משפט השלום בתל אביב-יפו (השופט ד' אילון) מיום 9.1.2024 בחדל"פ
3249-05-20.

הרקע לבקשה

1. ביום 21.6.2020 ניתנו צווי פתיחת הליכים בעניינם של המבקשים, ומשיבה 1
מונתה כנאמנת על נכסיהם (להלן: הנאמנת). באותה עת היו המבקשים נשואים. ביום
4.10.2021 התקיים דיון בעניינם ובסיומו נקבעה למבקשים תכנית שיקום וניתן לגבי כל

אחד מהם צו לשיקום כלכלי כך שבמהלך תקופת שיקום של 42 חודשים תשלם המבקשת לקופת הנשייה סך של 99,000 ש"ח, והמבקש סך של 141,000 ש"ח. בנוסף ימומשו נכסים לא מוגנים שבבעלות המבקשים ותמורתם תצורף לקופת הנשייה.

2. היחסים בין המבקשים עלו על שרטון ובתחילת שנת 2022 הם חתמו על הסכם גירושין, בו נקבע כי ההסכם ייכנס לתוקף רק עם סיום הליך חדלות הפירעון בעניינם תוך קבלת הפטר חלוט. על רקע זה, ביום 10.8.2023 הגישו המבקשים "בקשה לשינוי תכנית פירעון עקב שינוי נסיבות". בבקשה טענו המבקשים כי הם מצויים בתהליך פרידה ארוך ומורכב במהלכו עברו לגור בבתים נפרדים וכי הם מתקשים לעמוד בתכנית הפירעון שנקבעה להם. כדי לסייע בפתרון הסכסוך, הציע אביו של המבקש לשלם מכיסו סך של 320,000 ש"ח. לפי המוצע, סכום זה יחולק בין שתי קופות הנשייה ולמבקשים יינתן הפטר כך שנכסים לא מוגנים שטרם מומשו (כדוגמת קרן השתלמות וכיוצ"ב) ייוותרו בבעלותם. לצד זאת צוין כי אמו של המבקש נפטרה כשנה קודם לכן והעיזבון שהותירה אחריה, מחצית מדירת המגורים שלה ושל אביו של המבקש בנתניה, מתחלק בין המבקש לבין אביו ואחיו, כך שחלקו של המבקש מוערך בסך של כ-115,000 ש"ח. צוין כי הדירה האמורה היא הדירה היחידה של אביו אשר מוכן "לפדות את חלקו של היחיד [המבקש] כפנויה, בערכים נטו מבלי שיופחתו הוצאות הכרוכות בפירוק שיתוף ובמימוש הנכס".

3. בקשה זו נדחתה בהחלטת בית משפט השלום מיום 3.9.2023, אשר סבר כי הבקשה איננה ברורה, וכי ככל שהבקשה היא לקיצור תקופת השיקום באמצעות כספים שגויסו מצד שלישי, אין בסיס להקטין את היקף הכספים בקופת הנשייה ביחס לתכנית השיקום. כך בפרט כאשר מהבקשה עולה שלמצבת נכסי היחיד מתווספות גם זכויותיו בעיזבון אמו, ועל הנאמנת לבחון זאת ולהגיש בקשה בהתאם.

4. המבקשים לא אמרו נואש וביום 1.11.2023 פנו לבית המשפט בבקשה לאישור תכנית פירעון אשר לפי האמור בה זכתה להסכמתה של הנאמנת ולהסכמתם של 97% מכלל נושייהם. תכנית הפירעון (אשר כונתה בגוף הבקשה גם "הסדר") שהציעו הייתה לזו שהוצעה בבקשה הקודמת באופן שהמבקש ישלם לקופת הנשייה סך של 180,000 ש"ח והמבקשת תשלם סך של 140,000 ש"ח תוך שלושים ימים, וההליך בעניינם יסתיים מבלי שימומשו נכסיהם הלא מוגנים שטרם מומשו.

5. משיב 2, הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי (להלן: הממונה) התנגד לבקשה. בתגובתו נטען כי בקשת המבקשים הינה למעשה בקשה לקיצור תקופת השיקום

ומתן אפשרות לשלם בתשלום אחד את מלוא הסכום שאמור היה להיות משולם בתשלומים חודשיים, וזאת לפי סעיף 170(ד) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 (להלן: החוק). לעמדת הממונה בהגשת בקשות מסוג זה אין די בהוכחה כי מקור הכספים המשמשים את החייב להקדמת התשלום הוא חיצוני לקופת הנשייה, אלא יש להצביע גם על שינוי נסיבות או עובדות חדשות שהתגלו לאחר מתן הצו לשיקום כלכלי, כאמור בסעיף 170(א) לחוק. בענייננו טענות המבקשים בדבר תהליך הפרידה המורכב שעברו נטענו בעלמא ומבלי שהוצגו אסמכתאות, וממילא אין בהותרת צו השיקום על כנו כדי למנוע מהם לממש את רצונם להיפרד, שכן הם חויבו בצו השיקום ביחד ולחוד. לכן לעמדת הממונה לא הוכח שינוי נסיבות המצדיק להיעתר לבקשתם.

6. ביום 9.1.2024 דחה בית משפט השלום את הבקשה. בהחלטה נקבע כי מדובר בבקשה לאישור הסדר חוב לאחר שניתן לגבי כל אחד מהמבקשים צו שיקום והתברר כי אינם עומדים בתכנית השיקום שנקבעה להם. ככלל, לפי סעיף 185 לחוק באפשרות המבקשים להציע הסדר חוב לפי הוראות חלק י' לחוק בכל שלב של הליכי חדלות הפירעון, אלא שמקום בו מוגשת בקשה לאישור הסדר חוב לאחר שניתן צו לשיקום כלכלי, אין די בהסכמת הנושים כדי להביא לקבלת ההסדר. כאשר הבקשה מוגשת לאחר שניתן צו שיקום יש לבחון אותה בדרך בה נבחנות בקשות לקיצור תקופת השיקום לפי סעיף 170 לחוק. במסגרת סעיף זה על יחיד המבקש לקצר את תקופת השיקום להראות שמקור התשלום הוא חיצוני לקופת הנשייה וכן להוכיח כי ישנן נסיבות חדשות המצדיקות את קיצור התקופה. בבחינה זו, עמדת הנושים מהווה רק אחד מיני מספר שיקולים שונים הנשקלים בבחינת הבקשה, בראשם האינטרס השיקומי. כך, לעמדת בית משפט השלום, עולה גם מלשון החוק וגם מתכליתם של הליכי חדלות הפירעון. בענייננו, המבקשים לא עותרים רק לקצר את תקופת השיקום, אלא גם לתקן את צו השיקום כך שלקופת הנשייה יזרמו כספים בהיקף נמוך בהרבה מזה שהיו אמורים להעביר לפי תכנית השיקום. כל זאת כאשר המקור להיקלעות המבקשים למצב של חדלות פירעון הינו התנהלות כלכלית שגויה, כאשר הם מודים שלא עמדו בתנאי תכנית השיקום וניכר שלא עברו כלל הליך שיקומי. בשולי הדברים צוין כי הקשיים שנקלעו אליהם המבקשים עקב הפרידה עשויים לבסס בקשה לשינוי תנאי צו השיקום, אלא שלשם כך עליהם לפנות לממונה בבקשה לפי סעיף 170(ג) לחוק.

7. המבקשים לא השלימו עם החלטת בית משפט השלום והגישו בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי. בפסק דינו מיום 19.2.2024 עמד בית המשפט המחוזי על לשון סעיף 185(א) לחוק ועל האמור בדברי ההסבר לחוק, וקבע כי פירושו של סעיף 185

אינו כי ניתן להציע הסדר לנושים בכל עת, אלא שהסדר כאמור ניתן להציע רק כל עוד לא אושרה תכנית פירעון ליחיד ולא ניתן לגביו צו שיקום. זאת מאחר שהסעיף מתייחס מפורשות למצב שלאחר מתן צו לפתיחת הליכים ולא למצב שלאחר מתן צו לשיקום כלכלי. הרציונל בכל הנוגע לעיתוי המאפשר הגשת הצעה להסדר נשען על החזקה לפיה בשלב של אישור תכנית פירעון, היחיד חשף את כל יכולותיו הכלכליות ואלה מגולמות בתכנית הפירעון שהוצעה על ידי הנאמן. על כן נקבע כי אין מקום לבחון את הסכמת הנושים בענייננו כאילו ניתנה על רקע של הסדר נושים, אלא כבקשה לשינוי תכנית פירעון. משכך, הדרך שפתוחה לפני המבקשים היא הגשת בקשה לפי סעיף 170 לחוק, בקשה אשר יחליט בה בית המשפט לגופו של עניין ולא לפי המתווה הקבוע בסעיף 185(א) לחוק הנותן מעמד בכורה לנושים.

8. מכאן בקשת רשות הערעור שלפני, בה נטען בעיקר כי שגה בית המשפט המחוזי בפרשנות סעיף 185(א) לחוק. הפרשנות לפיה לא ניתן להגיע להסדר חוב לאחר שניתן צו שיקום כלכלי אינה עולה בקנה אחד עם לשון החוק ועם דברי ההסבר לחוק. גם לא היה מקום לקשור בין התנאים הנדרשים בבחינת בקשות לאישור הסדר חוב לבין השיקולים שיש לקחת בחשבון בבחינת בקשות המוגשות לפי סעיף 170 לחוק. אשר לעניינם הפרטי, טענו המבקשים כי אין ביכולתם לעמוד עוד בתכנית הפירעון שנקבעה להם ולכן הציעו הסדר נושים ראוי לפי סעיף 185 לחוק, באמצעות סכומי כסף שישולמו על ידי אביו של המבקש שהסכים ליטול משכנתא על ביתו כדי לסייע להם. ההצעה הוגשה בהסכמת הנאמנת, אשר מלווה את המבקשים כבר מספר שנים ומכירה היטב את המקרה ואת נסיבות עניינם. ככל שהצעה לא תאושר, הדבר יוביל לפגיעה בנושים וממילא לא יתגשם האינטרס השיקומי בהליך.

9. בתשובתה לבקשת רשות הערעור הצטרפה הנאמנת לעמדת המבקשים וטענה כי מדובר במקרה המצדיק את קבלת הערעור, תוך קבלת עמדת המבקשים כי חייב רשאי להציע בכל שלב בהליך הסדר נושים, עמדה העולה בקנה אחד גם עם מטרות החוק. לעמדתה יש לאשר את הצעת המבקשים, וזאת בכפוף לכך שיציגו אישור על סיום "תוכנית להתנהלות כלכלית נכונה" שנקבע בתכנית הפירעון כי עליהם לקחת בה חלק.

10. הממונה בעמדתו התייחס לסוגיית זכותו של חייב להציע הסדר חוב לאחר מתן צו שיקום כלכלי בהליך חדלות פירעון, וטען כי חייב רשאי להציע הסדר נושים בכל שלב משלבי ההליך, וזאת אף לאחר שניתן בענייננו צו לשיקום כלכלי. בהגשת הצעה כאמור, עובר החייב מהמסלול של הליך חדלות פירעון לפי פרק ג' לחוק, למסלול של הסדר חוב

לפי פרק י' לחוק. כך נלמד מלשון החוק ומדברי ההסבר, וכך היה בשעתו גם בפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן: הפקודה) ולעמדת הממונה החוק לא שינה זאת. השימוש במונח "צו לפתיחת הליכים" בסעיף 185 לחוק אינו מתייחס רק לתקופה שבין מתן הצו לפתיחת הליכים לבין מתן צו השיקום, אלא לכל תקופת הליך חדלות הפירעון, גם לאחר מתן צו שיקום.

11. הממונה התייחס גם לקביעת בית המשפט המחוזי לפיה המבקשים רשאים להגיש בקשה לקיצור תקופת התשלומים לפי סעיף 170 לחוק ולצורך כך עליהם להוכיח שינוי נסיבות בנוסף להוכחת מקור הכספים שישמשו לפירעון החובות. בעניין זה, הביע הממונה עמדה שונה מזו שהציג בבית משפט השלום. לעמדתו אם היה מדובר בבקשה להקדמת תשלומים בלבד (ללא שינוי בהיקף הסכום הכולל שישולם לקופת הנשייה) לפי סעיף 170(ד) לחוק, בית המשפט לא היה נדרש לבחון אם חל שינוי נסיבות או התגלו עובדות חדשות. אולם כאשר מדובר בבקשה לשינוי תכנית הפירעון אשר כוללת גם את הקדמת התשלומים וגם הפחתה בהיקף הסכום **שיועבר לקופת הנשייה, יש לבחון את הבקשה גם בהתאם לשיקולים המנויים בסעיף 170(א) וגם בהתאם לאלו המנויים בסעיף 170(ד) לחוק.** בענייננו הבקשה לא הוגשה כבקשה להסדר חוב, אלא כבקשה לשינוי בתכנית הפירעון הכוללת גם את הקדמת התשלומים וגם הפחתה בסכום. לפיכך, לגופו של עניין, אין מקום להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי שדחתה את תכנית הפירעון שהציעו המבקשים, הגם שזו גובתה בהסכמת הנושים.

דיון והכרעה

12. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתשובות המשיבים, ומכוח הסמכות הנתונה לי לפי תקנה 149(2) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, החלטתי לדון בה כאילו ניתנה רשות והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה. כפי שקבעתי לאחרונה בעניין רע"א 3356/24 ת.ח.י. יזמות בע"מ נ' קרני (1.10.2024), גם בהליכי חדלות פירעון קיימת אפשרות להגיש בקשות רשות ערעור ב"גלגול שלישי" לבית משפט זה, בהתחשב באמות המידה שנקבעו לעניין זה בהליכים אזרחיים רגילים. בהינתן אמת המידה האמורה, אציע לחבריי לקבל את הערעור באופן שהדיון יוחזר לבית המשפט השלום שידון בבקשת המבקשים לפי האפשרות המעוגנת בהוראת סעיף 185(א) לחוק. מכאן ולהבא המבקשים ייקראו המערערים.

13. השאלה העיקרית והיחידה שיש לדון בה היא האם האמור בסעיף 185 לחוק – לעניין האפשרות להגיש הצעה להסדר חוב לאחר מתן צו לפתיחת הליכים לגבי יחיד –

חל גם לגבי חייבים שניתן לגביהם צו לשיקום כלכלי לפי סעיף 161 לחוק. כאמור בית המשפט המחוזי השיב על השאלה בשלילה. השקפתי אחרת. אבהיר.

14. קיימים מספר מסלולים להליך חדלות פירעון של חייב יחיד. המסלול הנפוץ הוא פתיחת הליך למתן צו לפתיחת הליכים. זאת לפי סעיף 104 לחוק על ידי החייב עצמו; לפי סעיף 109 לחוק על ידי נושה; ולפי סעיף 118 לחוק על ידי היועץ המשפטי לממשלה. עם מתן הצו האמור, חלים על החייב ההסדרים וההגבלות הקבועים בסעיפים 121-124 וסעיף 142 לחוק. עד לקיום הדיון בבית המשפט (אם מדובר בהליך לגבי יחיד בסכום הגבוה מהנקוב בסעיף 186 לחוק, שאם לא כן הדיון מתנהל לפני רשם ההוצאה לפועל), נבדקים מצבו הכלכלי של החייב, התנהלותו, נסיבות היווצרות החובות וכיו"ב, ולבסוף מוגשת בקשה על ידי הממונה לבית המשפט למתן צו לשיקום כלכלי של החייב לפי סעיף 154 לחוק. הצו הנקבע על ידי בית המשפט לפי סעיפים 161-166 לחוק כולל תכנית לפירעון חובותיו של החייב ובתוך כך הוראות לעניין חובת תשלומים; הנכסים שייכללו בנכסי קופת הנשייה; אופן מימוש הנכסים; ההגבלות שיוטלו על החייב וכיו"ב. קיימת גם אפשרות שיינתן לחייב הפטר לאלתר לפי סעיף 167 לחוק, ואם לאו, אפשר שיינתן לחייב הפטר בתום תקופת התשלומים שנקבעו בצו. מסלול זה מתנהל בד' אמותיו של בית המשפט, תוך מתן אפשרות לנושים להביע את דעתם על מתן הצו לשיקום כלכלי ותנאיו לפי סעיף 155 לחוק. כמו כן, בית המשפט רשאי לאחר ששקל את עמדת הנאמן והממונה לשנות את תנאי הצו בנסיבות מסוימות (סמכות הנתונה בעניין מסוים – לגבי שינוי גובה התשלומים – לא רק לבית המשפט אלא גם לממונה, לפי סעיף 170(ג) לחוק), אך זאת לאחר שניתנה לנושים הזדמנות להשמיע את טענותיהם לפי סעיף 170(ה).

15. מסלול חלופי מוסדר בסעיפים 320-327 לחוק הדנים בהסדר החובות שלא במסגרת צו לפתיחת הליכים. במסלול זה החייב מציע הסדר חוב עם נושיו המובא לאישורם. גם אז בית המשפט רשאי לבחון את ההסדר ולהתנות את אישורו בתנאים מסוימים, אך מעמד הבכורה ניתן לנושים להחליט אם לאמץ את ההסדר או לדחותו. עם אישור ההסדר, הוא יחייב לפי סעיף 320 לחוק את כל נושיו של החייב, גם אם היו ביניהם כאלו שלא הסכימו להסדר.

16. האפשרות השלישית העומדת לפני החייב היא שילוב בין שני המסלולים. לפי סעיף 319(2) לחוק האפשרות לבחור במסלול החלופי של הסדר חוב פתוחה לפני החייב בין אם ניתן בעניינו צו לפתיחת הליכים ובין אם לאו. אפשרות זו מצוינת מפורשות גם בסעיף 185(א) לחוק הקובע שאין במתן הצו לפתיחת הליכים כדי לגרוע מאפשרות

החייב להגיש הצעה להסדר חובותיו לפי סעיפים 320-327 לחוק. היינו למרות שבתחילתו, המסלול שבחר בו החייב היה המסלול הראשון, ניתן לאחר מכן להסיט את המסלול לעבר המסלול השני. או אז, הנושים תופסים שוב את מעמד הבכורה והללו מחליטים אם לאמץ את ההסדר שהציע החייב אם לאו. וכך סעיפים 185(א) ו-319 לחוק מורים:

185(א) אין במתן צו לפתיחת הליכים לגבי יחיד כדי לגרוע מאפשרות היחיד להגיש הצעה להסדר חוב לפי הוראות חלק י': הסדר חוב שלא במסגרת צו לפתיחת הליכים.

(ב) עם אישור הסדר חוב לפי הוראות חלק י': הסדר חוב שלא במסגרת צו לפתיחת הליכים, יבוטל הצו לפתיחת הליכים שניתן לגבי היחיד; אין בביטול הצו כדי לפגוע בתוקפם של מכירה, העברה, תשלום או פעולה משפטית אחרת שנעשו כדין לפני הביטול.

319. הוראות חלק זה יחולו –

(1) [...]

(2) לעניין יחיד – על הסדר חוב, בין שנעשה באין צו לפתיחת הליכים ובין שנעשה לאחר מתן צו כאמור.

17. על פניו, עיון בהוראות סעיפים אלו מלמד כי אין כל הגבלה בדבר השלב שבו החייב יכול להגיש הצעת הסדר. בין אם טרם ניתן צו שיקום כלכלי לאחר מתן צו לפתיחת הליכים, ובין אם הצו ניתן זה מכבר. בכך אין כל חידוש. כך גם היה הדין עובר לחקיקת החוק עת חלשה הפקודה על חדלות פירעון של יחידים. היינו שבכל שלב של הליך חדלות הפירעון יכול החייב ונושיו לגבש הסדר המביא לסיום ההליך (וראו: ע"א 4401/21 אמייתי נ' קרויז, פסקה 33 (15.11.2023) (להלן: עניין אמייתי)). כך גם עולה מדברי ההסבר לחוק, בהם נאמרו הדברים הבאים:

"מוצע להבהיר כי התנהלותם של הליכי חדלות הפירעון לגבי היחיד אינה מונעת מהיחיד את האפשרות לנסות ולגבש הסדר חוב עם נושיו בכל שלב של ההליכים. על הסדר חוב כזה יחולו הוראות חלק י' לחוק המוצע העוסקות בהסדרי חוב [...]" (דברי הסבר להצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ו-2016, ה"ח הממשלה 1027 עמ' 696 (להלן: דברי ההסבר לחוק); ההדגשה הוספה).

18. לשון החוק ברורה אפוא. החוק אינו מצביע על הגבלה, ואין סיבה להוסיף כבילה מקום בו היא לא קיימת. בכך ניתן לסיים את הדיון ולקבוע כי המערערים יכלו לבחור במתווה של הצעת הסדר המובא לאישורם של נושיהם ובית משפט השלום היה צריך

לדון בבקשה זו לגופה תוך התייחסות לעמדת הנושים שאישרו את ההסדר, ולא לכבול את ידיו ולדון בבקשת המערערים תחת המעטה של סעיף 170(ה) לחוק. לא מהטעם המפורט בהחלטתו שלו ולא מהטעם המפורט בהחלטתו של בית המשפט המחוזי.

19. למעלה מהדרוש אציין כי תוצאה זו גם עולה בקנה אחד עם תכליותיו של הליך חדלות פירעון (למרות שאין צורך להתחקות אחר תכלית החוק שעה שהלשון ברורה, כבענייננו כאמור, וראו לדוגמה: ע"א 2504/24 המוסד לביטוח לאומי נ' לין, פסקה 26 (21.4.2024); ע"א 450/17 א.ס.ב.י.אן הלבשה בע"מ נ' מדינת ישראל רשות המיסים, פסקה 7 לפסק דיני (29.10.2019); ע"א 2079/20 עמותת ועידת המדעים וההשכלה האסלמית נ' פקיד שומה ירושלים 3, פסקה 23 (27.10.2021)). על תכליות אלה, עמדתי בין היתר בעניין ע"א 3542/21 ברק נ' קורן (3.2.2022):

"הליך פשיטת הרגל וחדלות פירעון נועד לשרת מספר תכליות שלובות: מתן אפשרות לחייב שנקלע בתום לב לחובות לפתוח דף חדש בחייו; הגנה על זכות הקניין של הנושים והבטחת חלוקה יעילה ושוויונית של נכסי החייב ביניהם; והאינטרס הציבורי, במובן של שמירה על הליכי מסחר וכלכלה תקינים (רע"א 3050/12 גמזו נ' ישעיהו, פסקה 5 (18.11.2012); ע"א 6021/06 פיגון נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקאות 17-18, 23-24 (9.8.2009); ע"א 5628/14 סלימאן נ' סלימאן, פסקה 14 (26.9.2016); שלמה לויין ואשר גרוניס פשיטת רגל 23-25 (מהדורה שלישית, 2010); עודד מאור ואסף דגני הפטר – חדלות הפירעון, הסדרי חוב ושיקום כלכלי של יחידים כרך א -72 (2019))." (שם, פסקה 18) (וראו גם על היחס בין התכליות השונות: ע"א 1656/23 אוחיון נ' הכונס הרשמי, פסקה 11 (28.5.2023) (להלן: עניין אוחיון)).

ככלל, האפשרות להגיע להסדר חוב, מגלמת את המטרות הרחבות של הליכי חדלות הפירעון בכך שהיא מאפשרת לחייב שאיתרע מזלו ואינו מסוגל לשלם את חובותיו לפתוח דף חדש בחייו; תוך כדי הגנה על זכויות הקניין של הנושים במקסום חלוקת נכסי החייב ביניהם בדרך מהירה ויעילה (והשוו: רע"א 4067/18 פיינשטיין נ' יצחק, פסקה 13 (30.6.2019)). אכן, תכליות אלו מתממשות במלואן כאשר מתגבש הסדר חוב כמסלול חלופי להליך חדלות הפירעון, המייתר את ההליכים ואת התיוג החברתי שלעתים נלווה אליהם (שם, פסקה 14) באופן אשר יש בו אף כדי להביא לחיסכון במשאבים הציבוריים המושקעים בהם (ראו למשל גם בדברי ההסבר לחוק, עמ' 755). אולם הרציונלים העומדים בבסיס האפשרות להגעה להסדר כאמור, אינם מתאינים לאחר פתיחת ההליך, עם מתן הצו לפתיחת הליכים, וגם לא בהמשך הדרך – לאחר מתן צו

לשיקום כלכלי. גם בשלבים מתקדמים של ההליך, אין מקום לחסום את האפשרות לגיבוש הסדר מצד החייב עם נושיו אשר יש בו כדי להביא לנושים תועלת רבה יותר מזו שמניב ההליך ולהגשים באופן מיטבי את תכליות ההליך.

20. מעבר לכך. לא בכדי בצמתים שבהם עשויות להיפגע זכויותיהם הקנייניות של הנושים, מצא המחוקק לקבוע חובה בדבר שיתוף הנושים ומתן אפשרות להבעת עמדתם (וראו למשל: סעיפים 155 (הצעת הממונה לצו שיקום כלכלי), 165 (ב) (העברת סכומים נוספים או נכסים לידי היחיד), 169 (א) (הסרת הגבלה שנקבעה בצו לשיקום כלכלי באופן זמני), 170 (ה) (שינוי תנאי הצו לשיקום כלכלי) ו-183 (א) לחוק (ביטול צו לפתיחת הליכים בשל התנהלות היחיד); ע"א 2594/24 טירוקס ישראל בע"מ נ' מונדיה, פסקה 9 (12.8.2024); רע"א 477/18 קדישוב נ' גוטליב, נאמנת, פסקה 10 (26.3.2018)). המחוקק אף קבע כי "בהפעלת סמכויותיהם ובמילוי תפקידיהם לפי חוק זה יתחשבו בית המשפט, הממונה והנאמן, ככל האפשר, בעמדת הנושים המובטחים ושאינם מובטחים" (סעיף 257 (א) לחוק).

21. החוק גם מכיר בכך כי התכלית השיקומית איננה חזות הכל ונדרש לאזנה מול התכליות השונות ובכלל זה אינטרס הנושים (עניין אוחיון, פסקה 11; ע"א 8013/22 עמי נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 12 (14.2.2023)). בענייננו אף אין מדובר בהעדפת אינטרס הנושה על פני זכויות החייב; אלא בהליכה יד ביד – חייב ונושים – במפגש רצונות המבטא הן את רצון החייב והן את עמדת הנושים. במצב דברים זה, חסימת עצם האפשרות לקידום הסדר המבטא את רצון החייב והנושים, בכל שלב של ההליך וגם לאחר שניתן צו לשיקום כלכלי, לא רק שאינה עומדת בקנה אחד עם תכליות ומטרות החוק, אלא שהיא עומדת לעניות דעתי בסתירה חזיתית עמן.

22. על כן, אין המדובר במקרה שבו עמדת הנושים היא "רק אחד השיקולים הנשקלים בבקשה" כמאמר בית משפט השלום, או במקרה שבו "אין מקום לבחון את הסכמת הנושים כאילו ניתנה על רקע של הסדר נושים" כמאמר בית המשפט המחוזי, אלא בהליך שיש לתת לעמדת הנושים בכורה, כמצוות המחוקק לפי פרק ב' לחלק י' לחוק, הואיל והנושים אישרו את ההסדר שהוצע על ידי המערערים.

23. יחד עם זאת, אין להסיק מהאמור כי על בית המשפט לאשר את ההסדר באופן אוטומטי. בעניין זה קובע סעיף 324 לחוק כי על אישור הסדר חוב בידי בית המשפט יחולו סעיפים 85 עד 88 לחוק. היינו כי בית המשפט יידרש בין היתר, להוגנות ההליך;

לתמורה המוצעת לנושים בהסדר לעומת התמורה שהנושים היו מקבלים במסגרת צו לשיקום כלכלי; ולאפשרות התניית אישור ההסדר בהכשרה להתנהלות כלכלית שיעבור החייב. כמו כן, על בית המשפט לקחת בחשבון שיקולים נוספים, כפי שציינתי זה מכבר בעניין ע"א 679/17 מרכז לוגיסטי בי ריבוע נדל"ן בע"מ נ' אורתם סהר הנדסה בע"מ (11.2.2018), דברים שנאמרו עוד קודם לחקיקת החוק, אך לא נס ליחס:

"אכן, כאשר אושר ההסדר על ידי רוב הנושים, לא ימהר בית המשפט להפעיל את סמכותו ולהתערב בהחלטתם, שכן ההנחה היא כי הם הנמצאים בעמדה הטובה ביותר להעריך אם ההסדר מיטיב עימם, אם לאו [...] אלא שלא בכדי נדרש אישורו של בית המשפט להסדר, ובמקרים חריגים של חוסר סבירות או חוסר הגינות ישתמש בית המשפט בסמכותו וימנע מאישורו של הסדר, חרף העובדה שאושר על ידי רוב הנושים. כך ייעשה למשל, כאשר הוכח כי ההסדר כרוך בהפרת דין, נוגד את תקנת הציבור או נגוע בפגם יסודי שנפל באופן קבלתו. כך ייעשה גם כאשר ההסדר פוגע פגיעה ממשית ולא מוצדקת בעיקרון השוויון בין נושים [...] עוד מקדמת דנא, התבטא בית משפט זה (כב' השופט י' זוסמן) באופן הבא:

'בית-המשפט אינו רק משרד רישום של הסדר, אפילו באה עליו הסכמת בעלי החוב כדרוש, ואינו נותן את הגושפנקה שלו להסדר עם נושים כדבר שבשיגרה. אמנם, לכאורה, בעלי החוב מטיבים מבית-המשפט לדעת אם מועיל להם ההסדר אם לאו, ומשזכתה הצעת ההסדר לרוב גדול של בעלי חוב, לא יחלוק עליה בית-המשפט אלא מטעמים כבדי משקל. אך בית-המשפט חייב לסרב את אישורו להסדר, אם יש בו משום פגיעה בהגינות המסחרית. אישור של הסדר כזה אינו עולה בקנה אחד עם טובת הציבור. שיקול-הדעת לגבי אישור ההסדר – שיקול-דעת מסחרי הוא. אך מקום שאיש עסקים סביר לא היה נותן ידו להסדר, אף בית-המשפט לא יעשה כך' (ע"א 303/66 כונס הנכסים הרשמי (כמפרק החברה סגטקסט) נ' יצחק ורחל סגיב בפשיטת רגל, פ"ד כ(4) 368, 370-371 (1966)) (שם, פסקה 37).

סביר להניח גם, כי לאחר שניתן צו לשיקום כלכלי, על בית המשפט לשקול ביתר שאת אם ההסדר מיטיב עם כלל הגורמים לעומת התנאים שנקבעו בצו. בית המשפט גם יבחן את המניע שעמד מאחורי בחירתו של החייב (במקרים שבהם הוא זה אשר יזם את ההליך) לנקוט בתחילה במסלול הראשון ומה גרם לו לבסוף לשנות את בחירתו. תום לבו של החייב בשינוי עמדתו צריך אפוא להיבחן במקרה מעין זה בשבע עיניים. שיקולים

אלו ייבחנו מתוך כלל השיקולים שעל בית המשפט לקחת בחשבון (וראו עוד בעניין תפקידו של בית המשפט באישור הסדרי נושים: ע"א 3225/99 שיכון עובדים בע"מ נ' טש"ת חברה קבלנית לבניין בע"מ, פ"ד נג(5) 97 (1999); עניין אמיתי, פסקה 33; ע"א 582/17 אבו סאלח נ' נשר, פסקה 19 (25.2.2019)).

24. בענייננו, המערערים אכן הגישו ביום 10.8.2023 בקשה לשינוי תכנית הפירעון עקב שינוי נסיבות ובקשה זו אכן נדחתה. ברם ביום 1.11.2023 הם הגישו בקשה לאישור תכנית פירעון מוסכמת אותה כינו בגוף הבקשה הסדר ועל פניו היה על בית משפט השלום לדון בבקשה תחת המתווה האמור שעה שננקב בה שההסדר החדש שהוצע אושר על ידי 97% מכלל הנושים. כמו כן לא נפל פגם בכך שהמערערים פנו לבית המשפט כדי שיאשר את ההסדר, גם לאחר שניתן בעניינם צו לשיקום כלכלי.

על כן לסיכום, אציע לחבריי כי הדיון בבקשת המערערים לאישור ההסדר יוחזר לבית משפט השלום כדי שיחליט בעניין לפי שיקול דעתו וכחוכמתו. בנסיבות העניין ולנוכח עמדת המשיבים בסוגיה העקרונית, אין צו להוצאות.

דוד מינץ
שופט

השופט אלכס שטיין:

אני מסכים.

אלכס שטיין
שופט

השופטת גילה כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מינץ.

ניתן היום, ו' בתשרי התשפ"ה (8.10.2024).

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

אלכס שטיין
שופט

דוד מינץ
שופט

